

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державні нагороди України

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 21, ст.162)

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами

- N 2420-III ([2420-14](#)) від 17.05.2001, ВВР, 2001, N 33, ст.173
- N 2775-III ([2775-14](#)) від 15.11.2001, ВВР, 2002, N 8, ст.62
- N 580-IV ([580-15](#)) від 20.02.2003, ВВР, 2003, N 24, ст.157
- N 662-IV ([662-15](#)) від 03.04.2003, ВВР, 2003, N 27, ст.209
- N 1705-IV ([1705-15](#)) від 11.05.2004, ВВР, 2004, N 35, ст.414
- N 1765-IV ([1765-15](#)) від 15.06.2004, ВВР, 2004, N 37, ст.449
- N 2876-IV ([2876-15](#)) від 08.09.2005, ВВР, 2005, N 52, ст.563
- N 3200-IV ([3200-15](#)) від 15.12.2005, ВВР, 2006, N 14, ст.116
- N 3428-IV ([3428-15](#)) від 09.02.2006, ВВР, 2006, N 26, ст.215
- N 3475-IV ([3475-15](#)) від 23.02.2006, ВВР, 2006, N 30, ст.258
- N 169-V ([169-16](#)) від 21.09.2006, ВВР, 2006, N 45, ст.442
- N 258-VI ([258-17](#)) від 10.04.2008, ВВР, 2008, N 24, ст.231
- N 345-VI ([345-17](#)) від 02.09.2008, ВВР, 2008, N 42-43, ст.293
- N 1180-VI ([1180-17](#)) від 19.03.2009, ВВР, 2009, N 32-33, ст.485
- N 1381-VI ([1381-17](#)) від 21.05.2009, ВВР, 2009, N 39, ст.555
- N 1815-VI ([1815-17](#)) від 20.01.2010, ВВР, 2010, N 10, ст.102
- N 1816-VI ([1816-17](#)) від 20.01.2010, ВВР, 2010, N 10, ст.103
- N 1817-VI ([1817-17](#)) від 20.01.2010, ВВР, 2010, N 10, ст.104
- N 406-VII ([406-18](#)) від 04.07.2013, ВВР, 2014, N 20-21, ст.712
- N 877-VII ([877-18](#)) від 13.03.2014, ВВР, 2014, N 15, ст.326
- N 1194-VII ([1194-18](#)) від 09.04.2014, ВВР, 2014, N 25, ст.890
- N 1546-VII ([1546-18](#)) від 01.07.2014 }

Цей Закон відповідно до Конституції України ([254к/96-ВР](#)) встановлює державні нагороди України для відзначення громадян за особисті заслуги перед Україною.

Р о з д і л І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Державні нагороди України

Державні нагороди України (далі - державні нагороди) є вищою формою відзначення громадян за видатні заслуги у розвитку економіки, науки, культури, соціальної сфери, захисті Вітчизни, охороні конституційних прав і свобод людини, державному будівництві та громадській діяльності, за інші заслуги перед Україною.

Державні нагороди встановлюються виключно законами України.

Стаття 2. Законодавство про державні нагороди

Законодавство про державні нагороди складається з Конституції України, цього Закону та указів Президента України, що видаються відповідно до нього.

Стаття 3. Види державних нагород

Державними нагородами є:

звання Герой України;
орден;
медаль;
відзнака "Іменна вогнепальна зброя";
почесне звання України;
Державна премія України;
президентська відзнака.

Стаття 4. Статут і положення про державні нагороди

Президент України затверджує:

статут - для звання Герой України та кожного ордену;
положення - для інших державних нагород.

Статуту і положення про державні нагороди визначають підстави для нагородження, містять опис державної нагороди, а також встановлюють порядок нагородження, вручення, носіння державних нагород та інші правила.

Стаття 5. Нагородження державними нагородами

Державними нагородами можуть бути нагороджені громадяни України, іноземці та особи без громадянства.

Нагородження державними нагородами провадиться указом Президента України. Нагородженому вручається державна нагорода та документ, що посвідчує нагородження нею.

Нагородження державними нагородами може бути проведено посмертно.

Громадяни України можуть бути удостоєні нагород іноземних держав.

Р о з д і л І І

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ

Стаття 6. Звання Герой України ([1114/2002](#))

Вищим ступенем відзнаки в Україні є звання Герой України.

Звання Герой України присвоюється громадянам України за здійснення визначного героїського вчинку або визначного трудового досягнення.

Герою України вручається орден "Золота Зірка" за здійснення визначного героїського вчинку або орден Держави - за визначні трудові досягнення.

Стаття 7. Ордени України

В Україні встановлюються такі ордени:

орден Свободи ([460/2008](#), [460а/2008](#)) - для відзначення видатних та особливих заслуг громадян в утвердженні суверенітету та незалежності України, консолідації українського суспільства, розвитку демократії, соціально-економічних та політичних реформ, відстоювання конституційних прав і свобод людини і громадянина;
{ Статтю 7 доповнено абзацом другим згідно із Законом N 258-VI ([258-17](#)) від 10.04.2008 }

орден князя Ярослава Мудрого I, II, III, IV, V ступеня ([766/95](#)) - для нагородження громадян за видатні заслуги перед Україною в галузі державного будівництва, зміцнення міжнародного авторитету України, розвитку економіки, науки, освіти, культури, мистецтва, охорони здоров'я, за визначні благодійницьку, гуманістичну та громадську діяльність;

орден "За заслуги" I, II, III ступеня ([870/96](#)) - для відзначення видатних заслуг громадян в економічній, науковій, соціально-культурній, військовій, державній, громадській та інших сферах суспільної діяльності;

орден Богдана Хмельницького I, II, III ступеня ([112/2004](#)) - для нагородження громадян України за особливі заслуги у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності, у зміцненні

обороноздатності та безпеки України;

орден Героїв Небесної Сотні - для відзначення осіб за громадянську мужність, патріотизм, відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, активну благодійну, гуманістичну, громадську діяльність в Україні, самовіддане служіння Українському народу, виявлені під час Революції гідності (листопад 2013 року - лютий 2014 року), інших подій, пов'язаних із захистом незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України; { Статтю 7 доповнено абзацом згідно із Законом N 1546-VII ([1546-18](#)) від 01.07.2014 }

орден "За мужність" I, II, III ступеня ([720/96](#)) - для відзначення військовослужбовців, працівників правоохоронних органів та інших осіб за особисті мужність і героїзм, виявлені при рятуванні людей, матеріальних цінностей під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, у боротьбі зі злочинністю, а також в інших випадках при виконанні військового, службового, громадянського обов'язку в умовах, пов'язаних з ризиком для життя;

орден княгині Ольги I, II, III ступеня ([827/97](#)) - для відзначення жінок за визначні заслуги в державній, виробничій, громадській, науковій, освітянській, культурній, благодійницькій та інших сферах суспільної діяльності, вихованні дітей у сім'ї;

орден Данила Галицького ([769/2003](#), [769a/2003](#)) - для нагородження військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також державних службовців за значний особистий внесок у розбудову України, сумлінне та бездоганне служіння Українському народу; { Статтю 7 доповнено абзацом згідно із Законом N 580-IV ([580-15](#)) від 20.02.2003; із змінами, внесеними згідно із Законами N 3428-IV ([3428-15](#)) від 09.02.2006, N 1180-VI ([1180-17](#)) від 19.03.2009, N 1194-VII ([1194-18](#)) від 09.04.2014 }

орден "За доблесну шахтарську працю" I, II, III ступеня ([282/2009](#)).
{ Статтю 7 доповнено абзацом згідно із Законом N 345-VI ([345-17](#)) від 02.09.2008 }

Стаття 8. Медалі України

В Україні встановлюються такі медалі:

"За військову службу Україні" ([931/96](#)) - для нагородження військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших осіб за мужність і відвагу, самовіддані дії, виявлені у захисті державних інтересів України; { Абзац другий статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3428-IV ([3428-15](#)) від 09.02.2006, N 1194-VII ([1194-18](#)) від 09.04.2014 }

"За бездоганну службу" I, II, III ступеня ([932/96](#)) - для нагородження осіб офіцерського складу і прапорщиків Збройних Сил України, рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військ Цивільної оборони, які досягли високих показників у бойовій і професійній підготовці, є взірцем вірності присязі та виконання військового (службового) обов'язку, успішно керують підлеглими, зразково виконують інші військові обов'язки; { Абзац третій статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законами N 662-IV ([662-15](#)) від 03.04.2003, N 3200-IV ([3200-15](#)) від 15.12.2005, N 3428-IV ([3428-15](#)) від 09.02.2006, N 3475-IV ([3475-15](#)) від 23.02.2006, N 877-VII ([877-18](#)) від 13.03.2014 }

"Захиснику Вітчизни" ([1299/99](#)) - для нагородження ветеранів війни, осіб, на яких поширюється Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" ([3551-12](#)), осіб, які брали участь у визволенні України від фашистських загарбників, та інших громадян України за виявлені у захисті державних інтересів особисті мужність і відвагу, зміцнення обороноздатності та безпеки України.

"За врятоване життя" ([461/2008](#), [461a/2008](#)) - для нагородження громадян за врятування життя людини, активну благодійну, гуманістичну та іншу діяльність у справі охорони здоров'я громадян, запобігання нещасним випадкам з людьми. { Статтю 8 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом N 258-VI ([258-17](#)) від 10.04.2008 }

Стаття 9. Відзнака "Іменна вогнепальна зброя" ([341/95](#))

Відзнака "Іменна вогнепальна зброя" встановлюється для нагородження офіцерського складу Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів Міністерства внутрішніх справ України, а також Державної спеціальної служби транспорту та державних службовців, які мають офіцерське звання, за визначні заслуги у забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтримці високої бойової готовності військ, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав і свобод громадян, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть.

{ Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із Законами N 662-IV ([662-15](#)) від 03.04.2003, N 3200-IV ([3200-15](#)) від 15.12.2005, N 3428-IV ([3428-15](#)) від 09.02.2006, N 3475-IV ([3475-15](#)) від 23.02.2006 }

Стаття 10. Почесні звання України ([476/2001](#))

Встановлюються такі почесні звання України:

"Народний артист України";

"Народний архітектор України";

"Народний вчитель України"; { Частина першу статті 10 доповнено абзацом згідно із Законом N 169-V ([169-16](#)) від 21.09.2006 }

"Народний художник України";

"Заслужений артист України";

"Заслужений архітектор України";

"Заслужений будівельник України";

"Заслужений винахідник України";

"Заслужений вчитель України";

"Заслужений гірник України"; { Частина першу статті 10 доповнено абзацом згідно із Законом N 1815-VI ([1815-17](#)) від 20.01.2010 }

"Заслужений діяч мистецтв України";

"Заслужений діяч науки і техніки України";

"Заслужений донор України";

"Заслужений економіст України";

"Заслужений енергетик України";

"Заслужений журналіст України";

"Заслужений лікар України";

"Заслужений лісівник України";

"Заслужений майстер народної творчості України";

"Заслужений машинобудівник України";

"Заслужений металург України";

"Заслужений метролог України"; (Частина першу статті 10 доповнено абзацом згідно із Законом N 1765-IV ([1765-15](#)) від 15.06.2004)

"Заслужений працівник ветеринарної медицини України";
(Статтю 10 доповнено абзацом згідно із Законом N 2775-III
([2775-14](#)) від 15.11.2001)

"Заслужений працівник культури України";

"Заслужений працівник освіти України";

"Заслужений працівник охорони здоров'я України";

"Заслужений працівник промисловості України";

"Заслужений працівник транспорту України";

"Заслужений працівник туризму України"; { Статтю 10 доповнено
абзацом згідно із Законом N 1817-VI ([1817-17](#)) від 20.01.2010 }

"Заслужений працівник сільського господарства України";

"Заслужений працівник соціальної сфери України";

"Заслужений працівник сфери послуг України";

"Заслужений працівник фармації України"; (Частина першу
статті 10 доповнено абзацом згідно із Законом N 2876-IV
([2876-15](#)) від 08.09.2005)

"Заслужений працівник фізичної культури і спорту України";

"Заслужений працівник цивільного захисту України"; { Частина
першу статті 10 доповнено абзацом згідно із Законом N 1816-VI
([1816-17](#)) від 20.01.2010 }

"Заслужений природоохоронець України";

"Заслужений раціоналізатор України";

"Заслужений художник України";

"Заслужений шахтар України";

"Заслужений юрист України";

"Мати-героїня". (Частина першу статті 10 доповнено абзацом
згідно із Законом N 1705-IV ([1705-15](#)) від 11.05.2004)

Почесні звання України присвоюються особам, які працюють у
відповідній галузі економічної та соціально-культурної сфери, як
правило, не менше десяти років, мають високі трудові досягнення і
професійну майстерність, якщо інше не встановлено положенням про
почесне звання України.

Почесне звання "Народний артист України", "Народний
архітектор України", "Народний вчитель України", "Народний
художник України" може присвоюватися, як правило, не раніше ніж
через десять років після присвоєння відповідного почесного звання
"Заслужений артист України", "Заслужений архітектор України",
"Заслужений вчитель України", "Заслужений художник України".
{ Частина третя статті 10 в редакції Закону N 169-V ([169-16](#)) від
21.09.2006 }

Стаття 11. Державні премії України

Встановлюються такі Державні премії України:

1) Національна премія України імені Тараса Шевченка - за
найвидатніші твори літератури і мистецтва, публіцистики і
журналістики, які є вершинним духовним надбанням Українського
народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують
історичну пам'ять народу, його національну свідомість і
самобутність, спрямовані на державотворення і демократизацію
українського суспільства;

2) Державна премія України в галузі науки і техніки:

за видатні наукові дослідження, які сприяють дальшому
розвитку гуманітарних, природничих і технічних наук, позитивно
впливають на суспільний прогрес і утверджують високий авторитет
вітчизняної науки у світі;

за розроблення та впровадження нової техніки, матеріалів і
технологій, нових способів і методів лікування та профілактики
захворювань, що відповідають рівню світових досягнень;

за роботи, які становлять значний внесок у вирішення проблем
охорони навколишнього природного середовища та забезпечення
екологічної безпеки;

за створення підручників для середніх загальноосвітніх,
професійних навчально-виховних, вищих навчальних закладів, що
відповідають сучасним вимогам і сприяють ефективному опануванню
знань, істотно впливають на поліпшення підготовки майбутніх

спеціалістів;

3) Державна премія України в галузі архітектури - за створення видатних житлово-цивільних та промислових архітектурних комплексів, будівель і споруд, роботи в галузі містобудування, ландшафтної архітектури, упорядження міст і селищ, реставрації пам'яток архітектури і містобудування, наукові праці з теорії та історії архітектури, що мають важливе значення для дальшого розвитку вітчизняної архітектури і містобудування та здобули широке громадське визнання;

4) Державна премія України імені Олександра Довженка - за видатний внесок у розвиток українського кіномистецтва; (Статтю 11 доповнено пунктом 4 згідно із Законом N 2420-III ([2420-14](#)) від 17.05.2001)

5) Державна премія України в галузі освіти - за видатні досягнення в галузі освіти за номінаціями:

дошкільна і позашкільна освіта;

загальна середня освіта;

професійно-технічна освіта;

вища освіта;

наукові досягнення в галузі освіти.

{ Статтю 11 доповнено пунктом 5 згідно із Законом N 169-V ([169-16](#)) від 21.09.2006 }

Стаття 12. Президентські відзнаки

Президент України відповідно до Конституції України ([254к/96-ВР](#)) встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними.

Стаття 12-1. Виготовлення державних нагород та документів, що посвідчують нагородження ними

Виготовлення орденів, медалей, нагрудних знаків до почесних звань України, нагрудних знаків лауреатів державних премій України і президентських відзнак, а також документів, що посвідчують нагородження ними, здійснюється виключно Банкнотно-монетним двором Національного банку України.

{ Закон доповнено статтею 12-1 згідно із Законом N 1381-VI ([1381-17](#)) від 21.05.2009 }

Стаття 13. Попередній розгляд питань щодо нагородження

Для попереднього розгляду питань, пов'язаних з нагородженням державними нагородами, при Президентові України утворюється Комісія державних нагород та геральдики, яка є дорадчим органом і працює на громадських засадах.

Персональний склад зазначеної Комісії та порядок її роботи визначаються Президентом України.

Р о з д і л III

ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ НАГОРОДЖЕНИХ

Стаття 14. Порядок зберігання державних нагород

Особи, удостоєні державних нагород, повинні дбайливо ставитися до їх схоронності. У разі втрати нагород нагороджені зберігають свої права на них відповідно до закону.

Нагородженому можуть бути видані дублікати нагороди або документів про нагородження, якщо Комісією державних нагород та геральдики буде визнано, що втрата державної нагороди сталася внаслідок стихійного лиха, бойових дій або з інших причин, що не залежать від нагородженого.

Стаття 15. Права нагороджених на пільги

Особи, нагороджені державними нагородами, користуються пільгами, передбаченими законами України.

Стаття 16. Позбавлення державних нагород

Позбавлення державних нагород може бути проведено Президентом України лише у разі засудження нагородженого за тяжкий злочин за поданням суду у випадках, передбачених законом.

Стаття 17. Поновлення у правах на державні нагороди

Поновлення у правах на державні нагороди осіб, які були позбавлені цих нагород, здійснює Президент України у випадках, передбачених законом.

Після набрання чинності Указом Президента України про поновлення у правах на державні нагороди нагородженому повертаються його нагороди і документи про нагородження.

Стаття 18. Зберігання державних нагород після смерті нагородженого

Після смерті нагородженого, за наявності спадкоємців, нагорода залишається у сім'ї померлого.

За згодою спадкоємців державні нагороди можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Державні нагороди передаються музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

Передані музеям на постійне зберігання державні нагороди спадкоємцям померлого або нагородженого посмертно не повертаються.

У разі відсутності у померлого нагородженого спадкоємців державні нагороди і документи про нагородження мають бути передані на зберігання державі.

Стаття 19. Порядок вивезення державних нагород за межі України

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, нагороджені державними нагородами, або їх спадкоємці у разі виїзду за межі України мають право вивозити державні нагороди, а також документи про нагородження ними.

Вивіз державних нагород, право на які не підтверджено відповідними документами, забороняється.

Порядок вивезення за межі України державних нагород з дорогоцінних металів визначається Кабінетом Міністрів України.

Вилучені правоохоронними і органами доходів і зборів державні нагороди України в осіб, які незаконно ними володіють, передаються відповідним органам державної влади.

{ Частина четверта статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом N 406-VII ([406-18](#)) від 04.07.2013 }

Р о з д і л І V

**ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА
ПРО ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ**

Стаття 20. Відповідальність за порушення законодавства про державні нагороди

Особи, винні у порушенні законодавства про державні нагороди, несуть відповідальність відповідно до законів України.

Р о з д і л V

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. До приведення законодавства України у відповідність з цим Законом законодавчі та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Установити, що дія цього Закону поширюється на правовідносини, пов'язані з нагородженням:

громадян України, удостоєних державних нагород СРСР або республік, що входили до його складу;

громадян України, іноземців та осіб без громадянства, нагороджених державними нагородами Української РСР (Почесною Грамотою, Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР, удостоєних почесних звань Української РСР), а також нагороджених Державними преміями Української РСР;

осіб, нагороджених відзнаками Президента України до набрання чинності цим Законом.

4. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим Законом.

5. Рекомендувати Президентові України привести свої укази у відповідність із цим Законом.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ, 16 березня 2000 року

№ 1549-III